

Lata II wojny światowej– walka z okupantem hitlerowskim

Region kroczycki stał się miejscem wielu tragicznych wydarzeń i bohaterskich zmagania z niemieckim najeźdźcą. Jest to okres szczególnie w dziejach tej ziemi, bowiem właśnie tutaj zapisane zostały chlubne karty polskiego ruchu oporu, a okoliczne wsie, pola i lasy stanowiły scenerię wydarzeń czczonych przez współczesne społeczeństwo z należnym ich randze szacunkiem i historyczną refleksją

Partyzanci na ziemi kroczyckiej utrwaliли się w pamięci mieszkańców dziesiątkami akcji i potyczek, które przynosiły okupantowi dotkliwe straty.

Niezwykłe brawurowa i dramatyczna akcja miała miejsce w związku z zasadzką na drodze Żarki-Kroczyce. Partyzancki oddział BCh zorganizował na zakręcie tej drogi, u podnóża Góry Zborów (Berkowej) i Góry Sulimów w pobliżu wsi Podlesice, zasadzkę na kolumnę niemieckich ciężarówek jadących do Kroczy. W momencie zbliżania się 3 niemieckich ciężarówek, otworzono do nich ogień. Część Niemców usiłowała się bronić, część natomiast ratowała się ucieczką. Do partyzantów podbiegło kilka osób, krzycząc, że są Belgami. Jak się później okazało byli to rzeczywiście Belgowie przymusowo wcieleni do niemieckich jednostek pomocniczych. W międzyczasie nadjechała kolumna samochodów ciężarowych z kierunku Żarek. Gdy znalazła się ona na szczycie wzniesienia, partyzanci rozpoczęli brawurowy atak. Walka z zaskoczonymi Niemcami miała gwałtowny i zaciekły przebieg. Momentami nieprzyjacielowi udawało się zbliżyć do pozycji partyzantów na odległość 40-60 metrów. Obserwujący ze stanowiska dowodzenia na zboczu Góry Zborów „Wiara” wydał wówczas rozkaz użycia granatów. Po chwili Niemcy postanowili się poddać. Przerwano ogień, akcja była w zasadzie zakończona. W walce poległo lub zostało ciężko rannych 21 Niemców, 6 poddało się, a pozostali uciekli i nie usiłowano ich nawet ścigać. Straty własne były nieznaczne, bo tylko dwóch partyzantów odniosło lekkie rany. W samochodach znaleziono dużo żywności, sprzętu bojowego i sprawną radiostację. Po załadowaniu zdobyczy na

2 samochody, resztę pojazdów oblano benzyną i spalono. Oddziały partyzanckie wycofały się na północ w lasy bobolickie. Nie był to jednak finał tej sprawy. Zbiegli z miejsca akcji Niemcy napotkali w Kroczykach wycofującą się z frontu kolumnę wojsk niemieckich. Wkrótce też od Żarek i Zawiercia nadciągnęły oddziały żandarmerii i SS. Niemcy otoczyli wieś Podlesice, Lgotkę i Kroczyce. Rozpoczęto penetrację terenu oraz spędzanie wszystkich napotkanych ludzi na plac kościelny w Kroczykach. Obława zaskoczyła w domach wielu członków BCh. Podczas próby oderwania się od Niemców postrzelony został i poddany torturom Piotr Wieczorek, którego następnego dnia oprawcy powiesili na przydrożnej wierzbie. Obok powieszono Stefana Surowca z Podlesic, który miał przy sobie piosenkę partyzancką. Na ich cześć powstała również piosenka:

*Tam w kroczyckich lasach banda grasowała nie uchwytna od szeregu lat.
Z policyjnych obław wychodziła cała, zaganiała hitlerowców w las
Raz w sierpniowy ranek złapali Stefana, który niósł ukryty tajemny list.
Nie miał go gdzie schować, musiał zdecydować – połknął nie zostawił nic.
Drugim bohaterem był Piotrek Wieczorek, który nie chciał wydać kumpli swych.
To go hitlerowcy na śmierć zamęczyli, a po chłopcach został tylko śpiew.
Takich bohaterów było bardzo wielu, którzy umarli byśmy mogli żyć,
uczyć się i bawić i pamiętać zawsze, żeby wrzesień nie powtórzył się znów.*

Niemcy wybrali spośród zatrzymanych 40 zakładników, by ich następnie posadzić na maskach samochodów i przewieźć do Żarek. W tym czasie trwała narada dowódców grup partyzanckich zgromadzonych w lesie bobolickim. Do oddziału „Wiary” dołączył „Twardy” i „Mietek”, jednak siły partyzanckie były dużo mniejsze niż skoncentrowane siły niemieckie. Partyzanci odesłali do Żarek jeńców niemieckich zatrzymanych podczas walki licząc, że w zamian zakładnicy polscy zostaną zwolnieni. Na szczęście o całej sprawie zdecydowali oficerowie Wermachtu, mniej żądni krwi niż SS-mani czy żandarmi. Na ich rozkaz zwolniono polskich zakładników. Był to co prawda jedyny przypadek na ziemi kroczyckiej, by Niemcy zwolnili zakładników, tym niemniej warto go

odnotować, albowiem roztropna postawa dowódców partyzanckich ocaliła życie kilkudziesięciu ludzi.

Przemierzając leśne drogi i ścieżki między średniowiecznymi zamkami, warto pamiętać o bohaterach, którzy właśnie tutaj tworzyli najnowszą historię naszego narodu.

Okres okupacji zakończył się dla mieszkańców tego regionu w styczniu 1945 roku. Armia radziecka I Frontu Ukraińskiego w błyskawicznym natarciu zdołały opanować te tereny. Kroczyce wraz z regionem zostały wyzwolone przez jednostki 21 Armii dowodzonej przez gen. płk. D. Gusiewa w dniach 17-18 stycznia 1945 roku. Tym sposobem zakończył się tragiczny okres, który pozostawił w pamięci mieszkańców tej ziemi niezatarte piętno. .

W okresie okupacji hitlerowskiej Gmina Kroczyce była terenem ożywionej działalności konspiracyjnej i partyzanckiej. Cena, jaką społeczeństwo kroczyckie poniosło za swoje bezkompromisowe stanowisko w stosunku do hitlerowskiego najeźdźcy, była niezmiernie wysoka. Tylko w samych Kroczycach z rąk okupanta śmierć poniosło 60 osób. Pamięć o bohaterach tamtych lat upamiętniają napisy wykute w kamieniach. Warto przytoczyć je w tym miejscu. W Kroczycach przy ulicy Żareckiej znajduje się tablica upamiętniająca męczeńską śmierć 2 partyzantów. Napis głosi: *„Tu zginęli śmiercią męczeńską 1 VIII 1944 roku uczestnicy ruchu podziemnego Piotr Wieczorek ur. 1914r. Surowiec Stefan ur. 1919r. Odślonięcia pomnika dokonano w 1956r.”*. Na terenie rezerwatu przyrody istnieje tablica przypominająca słynną akcję oddziału partyzanckiego BCh „Wiary”. Wykuty na tablicy napis brzmi: *„W tym miejscu, w dniu 6 sierpnia 1944r. oddział AL-BCh pod dowództwem „Wiary” w zwycięskiej potyczce rozbił silny oddział hitlerowców, zadając im dotkliwe straty. Towarzysze broni 21 VII 1963r.”*. Z całą pewnością Gminę Kroczyce, można nazwać miejscem pamięci narodowej. Dlatego też **Gmina Kroczyce 8 X 1972r.** odznaczona została **Krzyżem Partyzanckim przez Radę Państwa.** Zarząd Koła Gminnego

ZboWiD-u zbudował w czynie społecznym pomnik upamiętniający pomordowanych przez okupanta hitlerowskiego żołnierzy BCh oraz ludności cywilnej w latach 1939-1945. Uroczystość odsłonięcia tablicy pamiątkowej odbyła się w Kroczytach 11 XI 1990 roku. Nadano również nazwy ulic w Kroczytach: Batalionów Chłopskich i Partyzantów.

Akt nadania Gromadzie Kroczyce Krzyża Partyzanckiego.

Kroczyce– tablica upamiętniająca męczeńską śmierć dwóch partyzantów: Piotra Wieczorka i Stefana Surowca zamordowanych 1 VIII 1944r.

Po pomnik w Kroczytach upamiętniający pomordowanych żołnierzy BCh oraz ludności cywilnej w latach 1939-45 przez okupanta hitlerowskiego.

Foto: Podlesice, Góra Zborów– tablica upamiętniająca słynną akcję oddziału partyzanckiego BCh „Wiary” w dniu 6 VIII 1944r.